

دانشگاه الزهراء (س)
دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی

پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی

عنوان

« بکارگیری روش مشارکتی در انشانویسی
دانش آموزان پایه دوم راهنمایی
شهرستان ساوه »

استاد راهنما
دکتر پروین احمدی

استاد مشاور
دکتر فاطمه بیگم رضازاده شیراز

دانشجو
زهرا امامقلی زاده گنجی

شهریور ۱۳۹۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

تحقیق حاضر درصدد تبیین وضعیت جاری آموزش انشا در دوره‌ی راهنمایی و بکارگیری روش مشارکتی در کلاس انشا و سپس مقایسه‌ی روش مشارکتی نسبت به سنتی در پیشرفت انشای دانش‌آموزان بوده است. جامعه‌ی آماری این تحقیق شامل تمامی دانش‌آموزان دختر و پسر پایه دوم راهنمایی شهرستان ساوه که در سال تحصیلی ۹۱-۹۰ مشغول به تحصیل بوده‌اند می‌باشد، که از آن میان ۱۴۰ نفر به عنوان نمونه‌ی پژوهشی (۷۰ دختر و ۷۰ پسر) انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این تحقیق از نوع نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای بوده، سپس با بکارگیری روش شبه آزمایشی و با استفاده از طرح تحقیق پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل اطلاعات لازم جمع‌آوری گردید. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. نتایج بدست آمده از آزمون سؤالات تحقیق نشان داد: ۱- روش یادگیری مشارکتی نسبت به روش سنتی منجر به کاهش خطا (پیشرفت) در انشای دانش‌آموزان شده است. ۲- بین پیشرفت انشای دانش‌آموزان دختر و پسر در روش یادگیری مشارکتی تفاوت معناداری وجود نداشت.

کلید واژه‌ها: انشا، روش مشارکتی، روش سنتی، دوره راهنمایی تحصیلی

تشکر و قدردانی

"من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق"

"آنکه مخلوق را سپاس نگوید، هرگز خالق را سپاسگزار نخواهد بود"

به مصداق حدیث فوق بر خود لازم می‌دانم که از استاد گرانقدر "سرکار خانم دکتر پروین احمدی" که در انجام این تحقیق، راهنمایی مرا برعهده داشتند و همواره در تمامی مراحل تحقیق، با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن‌سرای علم و دانش را با راهنمایی‌های کارساز و سازنده بارور ساختند، کمال سپاسگزاری را به جای آورم. از سرکار خانم "دکتر فاطمه رضازاده شیراز" که در سمت استاد مشاور طرح، با سعه‌صدر و دلسوزی در تمام مراحل تحقیق روشنی بخش راه بودند و همراهی و تلاش خود را از من دریغ نداشتند، نیز سپاسگزارم. با امید اینکه توانسته باشم لیاقت خود را برای زحمات این دو عزیز نشان داده باشم.

با آرزوی بهروزی و سلامتی برای این دو عزیز

و تقدیم به تمام عزیزانی که به بهای دردشان آموختم آئین تلاش را.

زهرا امامقلی زاده

شهریورماه ۹۱

تقدیم به پدر و مادر عزیزتر از جانم

" خدای را بسی شاکرم که از روی کرم، پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه درخت پر بار وجودشان بیسایم و از ریشه آنها شاخ و برگ گیرم و از سایه وجودشان در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم."

" والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم و نامشان دلیلی است بر بودنم؛ چرا که این دو وجود پس از پروردگار مایه هستی‌ام بوده‌اند، دستم را گرفتند و راه رفتن را در این وادی زندگی پر از فراز و نشیب به من آموختند."

نهال را باران باید، تا بشوید غبار نشسته بر برگهایش
و سیرابش کند از آب حیات، و آفتاب باید تا بتاباند نیرو را و محکم کند شاخه‌های
تازه روئیده را

"به نام مادر"

بوسه ای باید زد، دست هایی را که می شویند غبار خستگی روزگار را
و سیراب می کنند روح تشنه را

"به نام پدر"

بوسه ای باید زد، دست هایی را که می تابانند نیرو را
و محکم می کنند استواری پایه‌های زیستن را

" تقدیم به پدر و مادر نازنینم به پاس تمامی زحمات بی دریغشان "

تشکر و قدردانی

"تقدیم به همراه عزیز زندگیم، همسرم"

به پاس قدردانی از قلبی آکنده از عشق و معرفت که محیطی سرشار از سلامت و امنیت و آرامش و آسایش برای من فراهم آورده است.

همدلی که با واژه ی نجیب و مغرور تلاش، آشنایی دارد و تلاش راستین را می شناسد و عطر رویایی آن را استشمام می کند و مرا در راه رسیدن به اهداف عالی یاری می رساند؛

همو که حس تعهد و مسئولیت را در زندگیمان تللویی خدایی داده است؛ این پایان نامه تقدیم همسرم مهربانم می گردد.

همچنین از فرزندان دلبندم "محمد رضا" و "علی" تشکر می نمایم که صبورانه و صادقانه مرا همراهی نموده تا بتوانم در کمال آرامش و آسایش به تهیه و تنظیم پایان نامه پردازم.

فهرست مطالب

چکیده

فصل اول: کلیات پژوهش

۱.....	مقدمه.....
۳.....	بیان مسأله.....
۵.....	اهمیت و ضرورت پژوهش.....
۶.....	اهداف پژوهش.....
۶.....	الف) هدف کلی.....
۷.....	ب) اهداف جزئی.....
۷.....	پرسش های پژوهش.....
۷.....	تعاریف واژه ها و اصطلاحات.....
۷.....	الف) تعاریف نظری.....
۸.....	ب) تعاریف عملیاتی.....

فصل دوم: مرور ادبیات و پیشینه پژوهش

۱۰.....	الف) مبانی نظری تحقیق.....
۱۰.....	یادگیری و انواع آن.....
۱۳.....	آراء صاحب نظران در مورد روشهای تدریس فعال.....
۲۱.....	تاریخچه و تعریف یادگیری مشارکتی.....
۲۶.....	ویژگی ها، محاسن و دلایل بکارگیری روش مشارکتی.....
۳۲.....	رویکردهای یادگیری مشارکتی.....
۳۵.....	گروه مشارکتی و گروه کوچک و تفاوت میان این دو.....

۳۸ ترکیب اعضای گروه مشارکتی
۴۰ سازماندهی یادگیری مشارکتی جهت اجرا در کلاس
۴۵ زبان و ویژگی های آن
۴۷ مهارت‌های زبان
۵۳ تعریف انشا و قسمتهای اصلی آن
۵۵ انواع انشا
۵۶ تاریخچه، ابزار، اهداف و روش آموزش انشا
۶۲ انشای دوره‌ی راهنمایی و معیار ارزشیابی آن
۶۶ علل ضعف و ناتوانی دانش آموزان در نوشتن
۶۸ راهبردهای پیشنهادی در کاهش مشکلات انشانویسی
۶۹ (ب) پیشینه پژوهشی تحقیق
۶۹ تحقیقات داخلی
۷۴ تحقیقات خارجی
۷۶ جمع بندی و نتیجه گیری
۷۹ چهارچوب نظری پژوهش

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

۸۰ روش تحقیق
۸۱ متغیرهای تحقیق
۸۱ جامعه آماری
۸۱ نمونه و روش نمونه گیری

ابزار گردآوری داده ها	۸۱
روایی آزمون	۸۲
پایایی آزمون	۸۲
نحوه اجرای پژوهش	۸۳
تحلیل داده ها	۸۴

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

الف) تحلیل توصیفی داده ها	۸۵
ب) تحلیل نتایج	۸۶

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

تحلیل سؤالات پژوهش	۹۲
بحث و نتیجه گیری	۹۵
پیشنهادهای تحقیق	۹۶
محدودیت‌های تحقیق	۹۷
فهرست منابع	۹۸

ضمائم

فهرست جداول

- جدول شماره ۱-۲ مقایسه روش تدریس فعال و غیرفعال.....۱۲
- جدول شماره ۲-۲ تفاوت‌های عمده‌ی یادگیری در گروه‌های مشارکتی و گروه کوچک.....۳۷
- جدول شماره ۱-۳ دیاگرام طرح پژوهشی پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل.....۸۰
- جدول شماره ۲-۳ ضریب پایایی آزمون به تفکیک گروه‌ها.....۸۳
- جدول شماره ۱-۴ میانگین و انحراف استاندارد خطاهای انشا براساس روش تدریس.....۸۵
- جدول شماره ۱-۴ خلاصه آزمون لوین جهت بررسی همگنی واریانس‌ها.....۸۹
- جدول شماره ۱-۴ خلاصه آزمون آنوا برای دو عامل بین گروهی (گروه کنترل و آزمایش)(جنس).....۹۰

فهرست نمودارها

- نمودار شماره ۱-۲ تطبیق چهار دیدگاه انگیزشی، شناختی، اجتماعی و رشدی.....۲۵
- نمودار شماره ۲-۲ دور گوش دادن.....۴۹
- نمودار شماره ۳-۲ چهارچوب نظری پژوهش.....۷۹
- نمودار شماره ۱-۴ نمودار ستونی تعداد خطاهای انشا در پیش‌آزمون و پس‌آزمون براساس روش تدریس.....۸۶
- نمودار شماره ۲-۴ نمودار پراکنش بین پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایش و کنترل.....۸۸
- نمودار شماره ۳-۴ نمودار پراکنش بین پیش‌آزمون و پس‌آزمون گروه آزمایش و کنترل دانش آموزان دختر و پسر.....۸۸
- نمودار شماره ۴-۴ نمودار خطی کاهش خطادر انشای دانش‌آموزان.....۹۱

فصل اول

کلیات تحقیق

آموزش و پرورش از مهمترین نهادهای اجتماعی می‌باشد. در واقع، کیفیت فعالیت سایر نهادهای اجتماعی تا اندازه‌ی زیادی به چگونگی عملکرد آموزش و پرورش بستگی دارد. آموزش و پرورش در پروراندن فرد و در بالنده کردن جمع، نقش حیاتی دارد. کمال انسانی در گرو تربیت صحیح او می‌باشد و آموزش و پرورش وسیله‌ی رسیدن آدمی به نهایت شرافت انسانی است. "کانت" معتقد است بشر تنها با تعلیم و تربیت آدم تواند شد و آدمی چیزی جز آنچه تربیت از او می‌سازد نیست؛ از این رو مسئله تعلیم و تربیت بزرگترین و دشوارترین مسئله‌ای است که انسان با آن درگیر است و تنها آفریده‌ای است که محتاج آن است (ندیمی و بروج، ۱۳۷۸). به همین دلیل از ابتدای قرن بیست و یکم، توجه همگان بیشتر از گذشته به نظام‌های رسمی تعلیم و تربیت معطوف شده است تا به کمک ایجاد تحول در این مجموعه از نظام‌های اجتماعی و افزایش کارایی در کفایت آنها، جوامع بشری قادر شوند به گونه‌ای سازنده با معضلات و چالش‌هایی که پیش رو دارند مواجه شوند. به سخن دیگر، بشر امروزی برای رویارویی مولد و موثر با چالش‌های علمی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و اخلاقی بستری مناسبتر و کارآمدتر از نظام تعلیم و تربیت شناسایی نکرده است و بدین سبب، نزد اندیشمندان، تحول در نظام‌های آموزش و پرورش، به عنوان پیش‌نیاز و یک ضرورت اساسی برای نیل به اهداف توسعه‌ی پایدارتر ارزیابی شده است (مهرمحمدی، ۱۳۷۹).

اکنون این مسئله مطرح است که برای دستیابی به نظامی پویا و کارساز باید به کدام عنصر یا مؤلفه‌ی این نظام توجه نمود؟

آنچه بیشتر مورد تاکید صاحب‌نظران تعلیم و تربیت بوده، این است که "می‌خواهیم چه چیزی را یاد بدهیم" و مهم‌تر اینکه "چگونه می‌خواهیم آن را یاد بدهیم." لذا در یک آموزش اثربخش و موثر، استفاده از فنون و راهبردهای مطلوب، حائز اهمیت است (فضلی خانی، ۱۳۸۲).

امروزه از آموزش به مثابه فرایندی منظم یاد می‌شود که به موجب آن، اطلاعات، مهارتها و نگرش‌های دانش آموزان تقویت شده و گسترش می‌یابد. در این فرایند، به تولید و گسترش اطلاعات و مهارتها توجه می‌شود نه انباشت اطلاعات. به علاوه، هنر تدریس یکی از مهارتهای فنی و حرفه‌ای معلمان است که لازمه‌ی آن، شناخت فراگیران با توجه به تفاوت‌های فردی و مهمتر از آن آشنایی با روشهای یاددهی - یادگیری کارآمد است (کیوانفر، ۱۳۸۰). در دهه‌های

اخیر یکی از روشهای کارآمد که جایگاه ویژه‌ای در مطالعات تربیتی پیدا کرده و گرایش به استفاده از این روش در موسسات آموزشی افزایش یافته، روش یادگیری مشارکتی^۱ است، هرچند که هنوز در بیشتر کلاسهای درس، روشهای سنتی^۲ متداول و مرسوم است.

یادگیری مشارکتی، روشی است که به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا در مباحث درسی شرکت نموده و با قبول مسئولیت یادگیری، به متفکران انتقادی تبدیل شوند. به اعتقاد کارشناسان تعلیم و تربیت، دانش‌آموزانی که از طریق یادگیری مشارکتی به یادگیری می‌پردازند، نه تنها بهتر فرا می‌گیرند؛ بلکه روحیه همکاری، همیاری، رفاقت و تعامل در امر یادگیری نیز در آنها رشد پیدا می‌کند. (علی عسگری، ۱۳۸۴). این روش علاوه بر اینکه به طور مستقیم بر عملکرد دانش‌آموزان و تعمیق بخشیدن به یادگیری آنان موثر است، با توجه به خصوصیتی که داراست در رشد مهارتهای شناختی، رفتاری و عاطفی نیز تاثیر بسزایی دارد. برخلاف روش مشارکتی، در کلاسهایی با روش سنتی دانش‌آموزان در زمینه یادگیری مفاهیم درسی، با موقعیتهای چالش‌آور روبرو می‌شوند. فرصتهای کمتری برای تعامل، همفکری، همکاری و بحث و گفتگوی معلم با شاگرد و شاگردان با یکدیگر فراهم می‌شود. در این کلاسها رقابت جایگزین همکاری می‌شود و احتمال جمع‌گریزی و گوشه‌گیری در بین شاگردان افزایش می‌یابد (کرامتی، ۱۳۸۴).

باید بدانیم دانش‌آموزان برای یادگیری مادام‌العمر (مداوم) نیاز به محیطی مناسب دارند که بتوانند در آن تعامل داشته باشند. ایجاد چنین محیطی بر عهده‌ی معلمان و مسولان آموزشی است. معلمانی که اعتماد دانش‌آموزان را جلب کرده و آنان را در پرورش استعدادها و توانایی‌هایشان یاری دهند.

با توجه به اینکه آموزش در مدارس کشورمان، روش سنتی است، جا دارد مسئولان آموزش به نقش روشهای تدریس فعال از جمله روش مشارکتی توجه نمایند تا بتوانند موجبات رشد دانش‌آموزان را فراهم نمایند. تحقیق حاضر نیز با در نظر گرفتن اینکه روش مشارکتی می‌تواند شرایط لازم را برای یادگیری مطلوب فراهم آورده و منجر به کاهش برخی مشکلات آموزشی شود، به اجرای این روش در کلاس انشا توجه نموده است.

-
1. Cooperative learning
 2. Traditional Methods

بیان مسئله

گذر باشتاب و پیشرونده از گذشته به حال و از حال به آینده که ماهیتی جهانی، همه‌گیر و فراملیتی دارد، موسسات آموزش و پرورش و راهبردهای یاددهی-یادگیری^۱ مورد استفاده‌ی آنها را در معرض چالشهای دشواری قرار داده است. ادامه‌ی بقای نظام‌های تعلیم و تربیت از طریق آموزش سنتی، تکیه بر مطالب مندرج در کتابهای درسی، نگاه به دانش‌آموز به عنوان موجودی مطیع و گیرنده و محور دانستن معلم در جریان تعلیم و تربیت در دنیای پرشتاب امکان پذیر نیست. در سه دهه‌ی اخیر در آموزش و پرورش کشورهای گوناگون (با سرعت و کیفیت متفاوت) چند تحول اساسی (با اهمیت متفاوت) به وقوع پیوسته است، که این تحولات را در سه گروه کلی می‌توان طبقه‌بندی کرد:

- آموزش و یادگیری فعال، مشارکتی، دانش آموزمحور و فرایندمحور.
- بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در جریان آموزش و یادگیری.
- توجه به آموزش مهارت جهانی نگرستن در زمینه‌هایی نظیر اقتصاد، محیط، فرهنگ، سیاست و فناوری (کیامنش، ۱۳۸۳).

آنچه واضح است، این است که تحول علم و فناوری، ضرورت تحول در فرایندهای فعالیتهای آموزشی را انکارناپذیر ساخته است. هرگز نمی‌توان با طرز تلقی گذشته به دانش‌آموزان و تربیت آنها نگرست. نظامهای آموزشی امروز، باید نیروهایی را تربیت کنند که در درک دنیای پیچیده موجود توانمند و در مدیریت و رهبری آن، خلاق و مبتکر بوده و منطقی رفتار نمایند. برای تربیت انسانهای متفکر و خلاق، دیگر چارچوب‌های گذشته نمی‌توانند چنین بستر و موقعیتی را فراهم سازند. بنابراین به روش خاصی نیاز است (خانزاده، ۱۳۸۷). از جمله‌ی این روشها، روش "یادگیری مشارکتی" است. روشی که در آن دانش‌آموزان به صورت گروهی در امر یادگیری با هم فعالیت می‌کنند. همچنین با مشارکت یکدیگر و حفظ مسئولیت فردی، موضوعات یادگیری را به حد تسلط فرا می‌گیرند. بکارگیری این روش، هم وابستگی مثبت، رشد تفکر خلاق، روحیه همکاری و تعاون را سبب می‌شود. پژوهشهای زیادی انجام شده مبنی بر اینکه اگر دانش‌آموزان فرصتهایی برای تعامل با یکدیگر جهت دستیابی به اهداف مشترک را داشته باشند هم از

لحاظ تحصیلی و هم از لحاظ اجتماعی پیشرفت خواهند کرد و مشکلات تحصیلی آنها کاهش می‌یابد (گیلیس^۱، ۲۰۱۰).

با وجود این مزایا، هنوز در بسیاری از نظام‌های آموزشی، از جمله کشور ایران، آموزش به شیوه‌ی یادگیری مشارکتی چندان مورد توجه نیست و معلم و دانش‌آموز در تشکیلاتی اسیر و گرفتار هستند که نتیجه و فرایند آن چیزی نیست جز انبوهی از محفوظاتی که پس از مدتی کاملاً محو و فراموش می‌شود. در این تشکیلات معلم درس می‌دهد که دانش‌آموز حفظ کند و دانش‌آموز حفظ می‌کند که نمره بیاورد. بدیهی است که در این روش جایی برای مطالعه، پژوهش و حتی لختی از اندیشیدن پیش‌بینی نشده است (معلم، ۱۳۸۵).

در کشور ایران در زنگ انشا که کاشف استعدادهای ادبی دانش‌آموزان است نیز این روش جریان دارد، غافل از اینکه این روش، مطلوب درس انشا نیست. نگاهی گذرا به وضع انشا در نظام آموزشی کشور نشان می‌دهد که در مدارس، انشا را دست کم گرفته و می‌گیرند و آن را به عنوان یک درس مهم که در آموزش عمومی سرنوشت ساز است تلقی نمی‌کنند. اغلب معلمان انشا برای این درس، بر اساس علوم و روش‌های علمی آموزش‌های لازم ندیده‌اند؛ در نتیجه نمی‌توانند نوشته‌های دانش‌آموزان را با دقت نقد و تصحیح کنند و مهارت انشانویسی را در آنها ارتقاء دهند. نظام آموزشی ما در برنامه‌های آموزش زبان و ادبیات فارسی هیچ‌گاه برای نوشتن به عنوان یک مهارت اهمیت کافی و لازم قائل نشده است. همچنین در کلاسهای انشا، معمولاً موضوعاتی برای نوشتن داده می‌شود که چندان در حال و هوای ذهن و خیال دانش‌آموزان و آموخته‌های زبانی آنها نیست (ربانی، ۱۳۸۰). این عوامل منجر شده که انش‌آموزان از نوشتن انشا، اظهار ناتوانی کنند؛ به طوری که برای نوشتن تقاضای ساده، چند بار خط می‌زنند و پاره می‌کنند و سرانجام چند خطی که می‌نویسند نه سامان املائی دارد و نه سلامت دستوری. حتی برای بعضی از دانش‌آموزان، این درس، از ریاضیات و علوم بغرنج‌تر است. بسیاری از آنها صرفاً به منظور رفع تکلیف، آن‌هم، با اکراه تمام چند سطر، مربوط و نامربوط به هم می‌بافند تا به این طریق بتوانند در کلاس در امان باشند. تعدادی از دانش‌آموزان نیز غالباً برای نداشتن و ننوشتن انشا بهانه‌جویی می‌کنند و عده‌ای دیگر که خود را زیرک می‌انگارند، از کتاب یا مجله‌ای و یا به کمک والدین، مطالبی را نوشته یا رونویسی می‌کنند و به نام خود تحویل می‌دهند. با توجه به این موارد آیا چاره‌ای برای این معضلات و مشکلات نباید اندیشید؟ بحث بر سر مشکل ملی به

1. Gillies

نام "نوشتن" است. یا درست‌تر بگوییم ناتوانی نوشتن و این ناتوانی بدون شک بی راه و چاره نیست (صالحی، ۱۳۹۰). تجربه چندساله وجود درس انشا در مدارس نشان می‌دهد که دلیل عمده‌ی این مشکلات و در نتیجه ناموفق بودن درس انشا نداشتن روش مناسب آموزش است. لزوم بکارگیری روش مطلوب در آموزش به اندازه‌ای است که دست‌اندرکاران علوم تربیتی بهره‌گیری از روشهای مناسب را مهمتر از دانش آن درس دانسته‌اند. محقق در این تحقیق در پی بکارگیری روش مشارکتی در کلاس انشا است تا پیشرفت نوشتن (کاهش خطاهای) انشای دانش‌آموزان را نسبت به روش سنتی مورد بررسی قرار دهد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

اگر هنر را تلاش پیگیر برای ایجاد زیبایی ویا کوشش مداوم دربه وجود آوردن دنیای خیالی دربرابر عالم حقیقت بینداریم، انشا و نگارش مظهر عالی این پدیده ارزنده است که به صورت بیان اندیشه‌ها و احساس‌ها و ترکیب ساختن احساسات، تخیلات و کلمات به وجود می‌آید. این بیان تاثرات و احساسات در قالب کلمه و جمله از دیرباز ملتها را به خود مشغول داشته و آنها را به گویندگان و نویسندگان برجسته‌ای تبدیل ساخته است. انشا و نگارش که مظهر ذوق و افکار ادبی و بیان مکنونات قلبی نویسنده است با قدرت تمام به تاثیر گذاشتن بر جامعه و افکار و اندیشه‌ها برمی‌خیزدوارکان اجتماع رابه هرطرف که خاطرخواه اوست می‌کشاند؛ در نتیجه مشخص می‌شود جامعه از طریق نوشتن و کتابت رنگ و جلا می‌گیرد (کاظم پور، ۱۳۸۲)

امروزه، کسی نیست که از اهمیت نگارش بی‌خبر باشد. همگان می‌دانند که روابط اجتماعی مردم یک سرزمین به صورتی در آمده است که بیان مقصود به وسیله نوشتن برای عموم کاری عادی و لازم به شمار می‌آید. باوجود این شمار کسانی که مقاصد خودرابه وضوح می‌نویسند و مفاهیم موجود در ذهنشان را به سادگی بیان می‌دارند بسیار نیست؛ زیرا اغلب مردم اگر بتوانند خوب سخن بگویند به آسانی از عهده نوشتن بر نمی‌آیند و اغلب مردم حتی آنان که تا دوره تحصیلات متوسطه را به پایان رسانده‌اند، هنگامی که پای نوشتن به میان می‌آید دچار عجز می‌شوند و نمی‌توانند آنچه را در دل دارند بنویسند (وزین پور، ۱۳۸۷). پس می‌توانیم بگوییم یکی از مسائلی که در جامعه ما خصوصاً در آموزش و پرورش باید به آن توجه جدی شود، مسائل و مشکلات درس انشاست که باید با تشویق و ترغیب محققان به

تحقیق بیشتر در این زمینه بتوان راه را برای حل مشکلات این درس هموار نمود. بکارگیری "روش مشارکتی" از جمله رویکردها و شیوه‌های نوین و فعال در زمینه تدریس و یادگیری است که می‌تواند پاسخگوی بسیاری از معضلات و مشکلات باشد. بنابراین انجام مطالعه و تحقیق گسترده درباره این رویکرد در کشور ما ضرورتی انکار ناپذیر است تا بتوان به پستوانه تحقیقات علمی و متنوع راهکارهایی برای معضلات این مساله‌ی آموزشی پیشنهاد و اتخاذ کرد.

به دلیل ناشناخته بودن روش مشارکتی، حاکمیت روش‌های سنتی در کلاسهای درس از جمله زنگ انشا، ضرورت توسعه‌ی روحیه رفاقت و همکاری در بین دانش‌آموزان و رشد مهارت‌های یادگیری در آنان، ضرورت ایجاد نگرش مثبت در دانش‌آموزان نسبت به این درس، از جمله عواملی است که محقق را بر آن داشته تا تحقیقی انجام دهد و بکارگیری روش مشارکتی را در درس انشا مورد بررسی قرار دهد. انجام این تحقیق و تحقیقاتی نظیر این، علاوه بر آن که در بعد نظری، منجر به افزایش اطلاعات در مورد کاربرد روش یادگیری مشارکتی در کلاس خواهد شد می‌تواند در پژوهش‌های منظم در زمینه‌ی ارائه روش‌های مناسب یادگیری در پایه‌های مختلف تحصیلی نقطه آغازی شود. از نظر کاربرد علمی، این تحقیق می‌تواند مدلی را برای آموزش و یادگیری بر اساس واگذاری مسولیت یادگیری به دانش‌آموزان به صورت کار گروهی در دروس مختلف فراهم آورد که به این ترتیب این تحقیق، برای معلمان و دست‌اندرکاران نظام آموزشی و کسانی که به هر صورت با امر آموزش سرو کار دارند، کاربرد خواهد داشت. همچنین برای محققان آینده نیز پیشینه‌ی پژوهشی مناسب در این زمینه فراهم می‌آورد.

اهداف پژوهش

الف - هدف کلی

هدف کلی این تحقیق، تبیین وضعیت جاری آموزش انشا در دوره‌ی راهنمایی و بکارگیری روش مشارکتی در مقایسه با روش سنتی در بهبود انشانویسی دانش‌آموزان می‌باشد.

ب- اهداف جزئی

- ۱) مقایسه‌ی بین روش یادگیری مشارکتی و سنتی در انشانویسی.
- ۲) مقایسه‌ی بین دانش‌آموزان دختر و پسر پس از اجرای روش یادگیری مشارکتی.

سوالات پژوهش

- ۱) آیا روش یادگیری مشارکتی در مقایسه با روش سنتی منجر به کاهش خطا(پیشرفت) انشای دانش‌آموزان می‌شود؟
- ۲) آیا کاهش خطا(پیشرفت) در انشای دانش‌آموزان پسر و دختر در روش یادگیری مشارکتی متفاوت است؟

تعریف واژه‌ها و اصطلاحات

الف- تعاریف نظری

- **روش:** روش عبارت از «راه انجام دادن هر کاری»، و روش تدریس عبارت از «راه منظم، با قاعده و منطقی برای ارائه درس»، و روش آموزش «مجموعه تدابیر منظمی است که معلم برای رسیدن به هدفهای تربیتی با توجه به شرایط و امکانات اتخاذ می‌کند»(صفوی، ۱۳۸۲).
- **یادگیری:** ایجاد تغییرات کم و بیش دائمی در رفتار بالقوه یادگیرنده، مشروط به اینکه این تغییرات در اثر تجربه رخ داده باشد(السون و هرگنهان^۱ ترجمه سیف، ۱۳۹۰).
- **روش سنتی:** روش سنتی یا معلم محور برخاسته از این اصل است که دانش عینی در حکم واقعیتی مستقل از انسان وجود دارد و معلم می‌تواند آن را به کمک زبان به دانش‌آموزان انتقال دهد. در این دیدگاه معلم در ارتباطی یک‌جانبه با دانش‌آموزان، انتقال‌دهنده‌ی دانش و دانش‌آموزان دریافت‌کننده‌ی آن هستند. مشخص کردن موضوع آموزش، انتقال اطلاعات، ارزشیابی از میزان یادگیری دانش‌آموزان و تقویت رفتارهای مطلوب به عهده‌ی معلم است و دانش‌آموزان در آن هیچ نقشی ندارند(جعفری کوخالو، ۱۳۸۷).

1. Olson & Hergenhahn

- **یادگیری مشارکتی:** مقصود از مشارکت، کارکردن با یکدیگر و فعالیت مشترک و یکپارچه برای تولید یک اثر است و اگر این روش در کلاس بکار می‌رود، نوعاً به عنوان یادگیری مشارکتی و تشریک‌مساعی شناخته می‌شود. این روش، یادگیری باهم نیز نامیده می‌شود. همچنین یکی از روشهای مهم یادگیری فعالیت‌ها و تکالیف تحصیلی به شمار می‌آید. در این روش که مخالف روش رقابت فردی است، یادگیرندگان به گروههای کوچک تقسیم شده و به کمک همدیگر به یادگیری می‌پردازند. در روش یادگیری مشارکتی دانش‌آموزان و دانشجویان "یا باهم شنا می‌کنند یا باهم غرق می‌شوند." (سیف، ۱۳۸۷).

- **انشا:** عبارت از «توانایی بیان عقاید و افکار با استفاده از کلمات مناسب و متنوع است به گونه‌ای که به لحاظ دستوری صحیح و به لحاظ معنایی قابل فهم باشد» (بشاور، ۱۳۸۲).

- **دوره‌ی راهنمایی تحصیلی:** دوره‌ی راهنمایی پس از دوره‌ی ابتدایی (مرحله اول تعلیمات عمومی) آغاز می‌شود و مرحله دوم تعلیمات عمومی به شمار می‌رود. معمولاً دانش‌آموزان گروه سنی یازده تا سیزده‌ساله در این دوره تحصیل می‌کنند (صافی، ۱۳۸۸).

ب- تعاریف عملیاتی

- **روش:** در این تحقیق منظور از روش، روش‌های مشارکتی و سنتی است و به مقایسه‌ی این دو نوع روش که به یادگیری منجر می‌شوند پرداخته می‌شود. در روش اول از روش یادگیری مشارکتی استفاده و نوشتن انشا در کلاس بر این مبنا قرار داده می‌شود؛ اما در روش دوم که مبتنی بر الگوهای آموزش سنتی است معلم نقش اصلی را در کلاس انشا به عهده خواهد داشت. در واقع در روش دوم، روشهای معمول آموزش مد نظر است.

- **یادگیری:** در این تحقیق یادگیری دانش‌آموزان براساس تفاوت آنها در پیش‌آزمون و پس‌آزمون انشا که توسط محقق با کمک معلمان‌شان اجرا گردیده، مورد سنجش قرار می‌گیرد.

- **روش سنتی:** در روش سنتی یا رایج اداره کلاس انشا، معلم یک موضوع را به دانش‌آموزان ارائه می‌دهد. از آنها می‌خواهد که برای هفته آینده درباره آن حداقل هفت سطر بنویسند و در هفته آینده تمامی زمان کلاس به خواندن انشاهای دانش‌آموزان سپری می‌شود. بعد از آن موضوع بعدی ارائه می‌شود و تا پایان سال این وضعیت ادامه دارد.